

Slik virker EU

EU's delegasjon til Norge

Innhold

Hva er EU?	3
EUs historie	4
EUs traktater	6
Lover og regler i EU	7
Beslutningsprosedyrer	8
Europaparlamentet: folkets stemme	10
Europakommisjonen: ivaretar EUs felles interesser	13
EUs utenrikstjeneste (EEAS)	18
Rådet: medlemslandenes stemme	19
Det europeiske råd: EUs toppmøter	23
EU-domstolen	24
Andre EU-institusjoner	26
Norges forhold til EU	27
EUs delegasjon til Norge	30

Katalog nr. JS-80-08-376-NO-C
ISBN 978-92-79-10274-5

Denne publikasjonen er utarbeidet av EUs delegasjon til Norge. Redaksjonen ble avsluttet november 2015.
Flere brosjyrer, samt en rekke annet gratismateriell, kan bestilles fra Delegasjonen.
Se vår internettside www.eudelegasjonen.no

Hva er EU?

Den europeiske union (EU) er et unikt samarbeid som oppstod etter annen verdenskrig med ett hovedmål: å hindre at europeiske stater igjen skulle gå til krig mot hverandre. I over et halvt århundre har EU sikret fred og velstand i Europa, og i 2012 ble EU tildelt Nobels fredspris. EU har innført et indre marked uten grenser og en felles europeisk valuta (euroen). EU er også verdens største handelspartner, verdens største økonomi, verdens største giver av utviklingshjelp og internasjonalt ledende innen klima- og miljøpolitikk. EU skiller seg fra annet internasjonalt samarbeid blant annet ved måten felles beslutninger tas på. EU er verken en føderasjon som USA eller en mellomstatlig organisasjon som FN. EUs medlemsland forblir uavhengige og suverene stater, men har besluttet å utøve en del av sin suverenitet i fellesskap. Slik får de en gjennomslagskraft de ikke ville fått på egenhånd.

I denne brosjyren gir vi deg informasjon om hvordan EU fungerer. Vi ser på EUs historie og EUs traktater som utgjør det juridiske grunnlaget for all virksomhet i EU. Du får et innblikk i lovgivningsprosessen og en oversikt over de viktigste institusjonene i EU:

- Europaparlamentet
- Europakommisjonen
- EEAS
- Rådet
- Det europeiske råd
- EU-domstolen.

Til slutt tar vi for oss Norges forhold til EU, som i stor grad bygger på EØS-avtalen og Schengen-samarbeidet.

Sirkelen med gullstjerner i EUs flagg symboliserer solidaritet og harmoni mellom Europas folk.

EUs historie

1951: Det europeiske kull- og stålfelleskapet blir opprettet. Dette var forløperen til EU.

Den 9. mai 1950 holdt den franske utenrikministeren Robert Schuman en tale hvor han skisserte en politisk plan for Europa. Dette regnes som starten på integrasjonsprosessen som har ført frem til dagens EU. Denne dagen blir derfor kalt Europadagen og markeres i EU hvert år.

Schumans initiativ la grunnlaget for etableringen av Det europeiske kull- og stålfelleskap i 1951. Her dannet Frankrike, Forbundsrepublikken Tyskland, Italia, Belgia, Nederland og Luxembourg et felles marked for kull og stål. Kontrollen over kull- og stålproduksjonen ble lagt til en felles myndighet, og formålet var å gjøre en ny krig praktisk talt umulig. Hovedtanken var med andre ord å skape varig fred i Europa ved å hindre muligheter for gjenopprustning. De seks medlemslandene videreførte samarbeidet i 1957 da de undertegnet to traktater i Roma; Det europeiske økonomiske fellesskap (EEC) og Det europeiske atomenergifelleskap (EURATOM). Sistnevnte var et samarbeid om atomteknologi, mens EEC la grunnlaget for et felles marked for en rekke varer og tjenester. Sammen utgjorde disse tre samarbeidsprosjektene Det europeiske fellesskap

(EF). I 1968 fjernet de seks landene toll på handel seg imellom. I løpet av 1960-årene begynte man også å utvikle en felles politikk på andre områder – særlig knyttet til handel og landbruk.

Den 1. januar 1973 gikk Storbritannia, Irland og Danmark inn i EF, samtidig som samarbeidet utviklet seg videre på områder som regional- og miljøpolitikk. Det europeiske regionale utviklingsfondet ble etablert i 1975.

På begynnelsen av 1970-tallet ble planene for et tettere økonomisk samarbeid lansert. Man begynte blant annet å diskutere muligheten for en valutaunion i en periode med stor ustabilitet i verdens pengemarkeder. Den økonomiske situasjonen ble ytterligere forverret av oljekrisene i 1973 og 1979. Innføringen av Det europeiske monetære system (EMS) i 1979 bidro til å stabilisere valutakursene og hjelpe medlemslandene til å føre en stram økonomisk politikk.

Hellas ble medlem av EF i 1981, etterfulgt av Spania og Portugal i 1986. Medlemskapet bidro til å

stabilisere demokratiet i disse tidligere diktaturene. For å redusere økonomiske ulikheter mellom de 12 medlemslandene, innførte EF strukturprogrammene. Samtidig begynte EF å spille en stadig større rolle på den internasjonale arenaen. EF signerte en rekke konvensjoner om handel og bistand (Lomé-avtalene) som førte til Cotonou-avtalen i 2000. Slike avtaler gjør at EU som verdens ledende handelsallianse kan opptre enhetlig internasjonalt.

Begynnelsen av 1980-årene var økonomisk utfordrende. Nedgangstider førte med seg en bølge av pessimisme. Kommisjonen tok derfor initiativ til å realisere Det indre marked. Kommisjonens president, Jacques Delors, lanserte en plan i 1985 for å fullføre dette innen utgangen av 1992. EF vedtok planen i forbindelse med Enhetsakten som ble signert i 1986 og som trådte i kraft året etter.

Europas politiske landskap endret seg dramatisk med Berlin-murens fall i 1989. Tyskland ble gjenforent den 3. oktober 1990, og de øst-europeiske landene innførte demokrati etter hvert som de brøt med Sovjetunionen. I desember 1991 opphørte Sovjetunionen å eksistere som stat.

Samarbeidet forandret seg også i denne perioden. I 1992 ble Traktaten om Den europeiske union (Maastricht-traktaten) underskrevet, og med den ble det innført nye former for samarbeid mellom

medlemsstatene. Det ble etablert en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk (CFSP) og et politi- og justis-samarbeid. Med denne traktaten ble Den europeiske union, EU, skapt.

Den 1. januar 1995 ble Sverige, Finland og Østerrike medlemmer av EU. EU hadde knapt vokst til 15 medlemsland før man tok fatt på forberedelsene til den historiske utvidelsen mot øst. Den 1. mai 2004 ble Polen, Ungarn, Tsjekkia, Slovakia, Slovenia, Estland, Latvia, Litauen, Malta og Kypros EU-medlemmer. 1. januar 2007 ble også Romania og Bulgaria medlemmer.

Traktatverket i EU ble også revidert i denne perioden, med Amsterdam-traktaten i 1997 og Nice-traktaten i 2001. Den største endringen for folk flest var nok innføringen av euroen. Den 1. januar 2002 kunne man i 12 EU-land ta i bruk euromynter og -sedler. Med 27 medlemsland var det behov for både å effektivisere og demokratisere måten EU fungerte på. Etter en lang og omfattende prosess trådte Lisboa-traktaten i kraft den 1. desember 2009. Traktaten reformerte EUs institusjoner, gjorde arbeidsmetodene mer effektive og forsterket demokratiet innad i EU.

Den 1. juli 2013 ble Kroatia EUs 28. medlemsland, ti år etter at landet først søkte om medlemskap.

TÖGETHÉ®
SINCE 1957

EUs traktater

EU er basert på rettsstatsprinsippet. Det betyr at samtlige av EUs handlinger bygger på traktater som er vedtatt på frivillig og demokratisk vis av EU-landene. Traktatene forhandles frem og vedtas av alle EUs medlemsland, for så å bli ratifisert av de nasjonale parlamentene eller vedtatt ved folkeavstemning.

Traktatene fastlegger målene for EU, reglene for EUs institusjoner, hvordan avgjørelser skal tas, og forholdet mellom EU og medlemslandene. Traktatene endres hver gang et nytt medlemsland kommer til. Med jevne mellomrom er de også blitt oppdatert for å reformere EUs institusjoner, samt å gi EU nye ansvarsområder.

Den siste traktaten, Lisboa-traktaten, ble undertegnet i Lisboa i 2007 og trådte i kraft i 2009. Tidligere traktater er blitt innarbeidet i en ny konsolidert utgave som omfatter Traktaten om Den europeiske union og Den europeiske unions virkemåte.

Utviklingen av EUs traktater

- Traktaten om Det europeiske kull- og stålfelleskapet. Undertegnet i Paris i 1951. Trådte i kraft i 1952 og utløp i 2002.
- Roma-traktatene: Traktaten om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap (EEC) og Traktaten om opprettelse av Det europeiske atomenergifellesskap (EURATOM). Undertegnet i 1957 og trådte i kraft i 1958.
- Enhetsakten. Underskrevet i Luxembourg i 1986 og trådte i kraft i 1987. Dannet grunnlaget for fullføringen av Det indre marked.
- Traktaten om Den europeiske union. Underskrevet i Maastricht i 1992 og trådte i kraft i 1993. Innebar blant annet etableringen av en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, et tettere samarbeid innen politi- og justispolitikk samt lanseringen av Den økonomiske og monetære union (ØMU).
- Amsterdam-traktaten. Underskrevet i 1997 og trådte i kraft i 1999. Europaparlamentet og Kommisjonens president fikk en sterkere stilling.

- Nice-traktaten. Signert i 2001 og trådte i kraft i 2003. Klargjorde det institusjonelle grunnlaget for den videre utvidelsen av EU.
- Lisboa-traktaten. Signert i 2007 og trådte i kraft i 2009. Lisboa-traktaten gjør EU mer effektivt og demokratisk.

Lisboa-traktaten

Etter hvert som det er kommet flere land med i EU, er det blitt behov for å tilpasse samarbeidet til nye forhold. Etter en omfattende prosess ble derfor medlemslandene enige om en traktat for å reformere EUs institusjoner og gjøre arbeidsmetodene mer effektive. Traktaten styrker demokratiet i EU og gjør unionen bedre i stand til å møte fremtidens utfordringer på viktige områder som økonomi, energi/klima, handel og internasjonal sikkerhet.

Viktige endringer:

Et mer demokratisk EU: Europaparlamentet har fått mer makt og er på de fleste områder likestilt med Rådet. Nasjonale parlamenter er blitt sterkere involvert i beslutningsprosessen i EU. Et nytt borgerinitiativ har gitt innbyggerne en mer direkte påvirkningsmulighet. Hvis mer enn 1 million innbyggere fra flere medlemsland skriver under på et opprop, må Kommisjonen følge opp dette.

En mer effektiv beslutningsprosess: De fleste beslutninger i Rådet tas nå med kvalifisert flertall. Et kvalifisert flertall i Rådet består av 55 % av medlemslandene, som i tillegg må representere minst 65 % av innbyggerne. Det må minst fire land til for å blokkere et vedtak.

Modernisering av institusjonene: Med traktaten ble stillingen som "høyrepresentant for utenriks- og sikkerhetssaker" opprettet til å lede EUs utenriksstjeneste (EEAS) og samtidig være vise-president i Kommisjonen. Det ble også opprettet et presidentembete for Det europeiske råd.

Lover og regler i EU

Det finnes flere ulike typer rettsakter i EU:

- Forordninger: EU-lover som anvendes direkte i medlemslandene. En forordning vedtatt på EU-nivå gjelder altså som lov i medlemslandene.
- Direktiver: EU-lover som angir konkrete målsettinger, men hvor medlemslandene selv velger hvordan disse målene skal oppnås nasjonalt. Medlemslandene vedtar egne nasjonale regler for å gjennomføre direktiver.
- Beslutninger: Kan være allmenngyldige eller være rettet direkte til medlemsland eller juridiske personer.
- Anbefalinger og uttalelser: Er ikke bindende, men oppfordringer til dem de er rettet mot.

Beslutningsprosedyrer

Det er traktatene som bestemmer hvordan beslutninger skal tas i EU. Hver eneste nye EU-lov skal bygge på en bestemt artikkel i traktaten, noe som kalles lovgivningens rettsgrunnlag. Dette bestemmer hvilken lovgivningsprosedyre som skal følges. På de fleste felt brukes den alminnelige lovgivningsprosedyren. I tillegg brukes konsultasjon og samtykke på enkelte områder.

Den alminnelige lovgivningsprosedyren

Under den alminnelige lovgivningsprosedyren har Europaparlamentet lovgivende makt på linje med Rådet. Kommisjonen sender lovforslag til behandling i begge institusjoner (se illustrasjon side 9).

Hvis Parlamentet og Rådet ikke blir enige etter to behandlinger av forslaget, blir det opprettet et forliksutvalg som består av et likt antall representanter fra Rådet og Parlamentet, i tillegg til representanter fra Kommisjonen. Når utvalget er kommet frem til enighet, sendes den godkjente teksten til Parlamentet og Rådet for en tredje behandling før den eventuelt endelig vedtas.

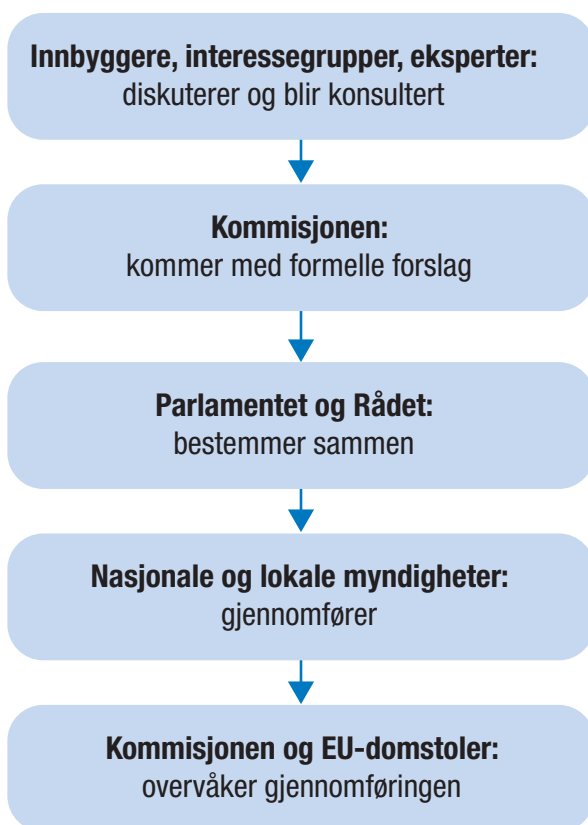
Den alminnelige lovgivningsprosedyren brukes på de fleste områder, blant annet i saker som angår Det indre marked, etableringsrett, sysselsetting, tollsamarbeid, utdanning, kultur, helse, miljø, forskning og forbrukerspørsmål.

Konsultasjonsprosedyren

Konsultasjonsprosedyren blir brukt i et begrenset antall saker som for eksempel unntak fra Det indre marked og konkurranseregler. Ved en konsultasjonsprosedyre sender Kommisjonen forslaget sitt både til Rådet og Parlamentet, men det er Rådet som offisielt ber om Parlamentets mening. I hvert enkelt tilfelle kan Parlamentet enten godkjenne forslaget, forkaste det eller be om endringer. Rådet er ikke forpliktet til å følge Parlamentets anbefalinger.

Samtykke

Denne prosedyren blir blant annet brukt i forbindelse med opptak av nye medlemsland, institusjonelle beslutninger, utmelding av unionen og når nye regler om ikke diskriminering vedtas. Samtykke innebærer at Rådet må ha Parlamentets godkjenning for å kunne ta enkelte viktige beslutninger. Parlamentet kan godkjenne eller forkaste forslaget, men ikke endre det.

Europaparlamentet: folkets stemme

Fakta

På engelsk:	The European Parliament
Rolle:	EUs direkte valgte lovgivende institusjon. Seneste valg var i 2014.
Møter:	Månedlige plenumsmøter i Strasbourg. Komitémøter og supplerende møter i Brussel.
Nettside:	www.europarl.europa.eu

Europaparlamentet er verdens eneste overnasjonale institusjon som velges ved alminnelige direkte valg. Parlamentsmedlemmene (MEP'ene) er blitt direkte valgt siden 1979, og det avholdes valg hvert femte år i alle EUs medlemsland. På denne måten ivaretar Parlamentet interessene til EUs over 500 millioner innbyggere. Etter India, er valget til Europaparlamentet det største direkte demokratiske valget i verden. Dagens parlament ble valgt i mai 2014. Fra og med dette valget består Parlamentet av 751 representanter, medregnet presidenten som velges blant Europaparlamentets medlemmer. 37 % av dagens representanter i Europaparlamentet er kvinner. Mandatene i Parlamentet fordeles mellom medlemslandene basert på befolkningstørrelsen i hvert enkelt medlemsland slik at de store landene har flere mandater enn de små.

Representantene velges fra partilister i hvert enkelt medlemsland og i Europaparlamentet sitter de sammen i europeiske politiske grupper (ikke etter land). Til sammen representerer MEP'ene et stort spekter av forskjellige meninger om europeisk integrasjon, fra de sterke tilhengerne av et føderalt

EU til de meget euro-skeptiske. Etter valget i 2014 ble flere nye stemmer valgt inn i Parlamentet. De to største gruppene er per i dag sentrum-høyregrupperingen EPP og sosialdemokratene (S&D), med henholdsvis 221 og 191 medlemmer.

Hva gjør Parlamentet?

Parlamentet har tre hovedoppgaver:

1. Vedta europeiske lover

I den alminnelige lovgivningsprosedyren stiller Europaparlamentet og Rådet på lik linje.

På noen få områder (som f.eks. skattepolitikk) vedtar Rådet lover alene, men må likevel konsultere Parlamentet. Ved viktige politiske og institusjonelle beslutninger kreves Parlamentets samtykke. Dette gjelder for eksempel ved opptak av nye medlemsland i EU.

Parlamentet kan også være en pådriver for ny lovgivning. Når det går igjennom Kommisjonens årlige arbeidsprogram, kan Parlamentet be Kommisjonen legge frem nye lovforslag.

2. Utøve demokratisk kontroll

Parlamentet utøver demokratisk kontroll over de andre EU-institusjonene. Dette skjer på flere måter.

Når en ny Kommissjon utnevnes, foreslår medlemslandene kommissærer, men Parlamentet må godkjenne utnevnelsen. Hver kandidat blir utspurt i Parlamentet, også Kommissjonens kommende president. Deretter stemmer Parlamentet over hvorvidt det kan godkjenne Kommissjonen i sin helhet.

I hele perioden er Kommissjonen politisk ansvarlig overfor Parlamentet som kan vedta et mistillitsforslag og dermed tvinge hele Kommissjonen til å gå av.

Parlamentarikerne stiller regelmessig spørsmål til Kommissjonen som kommissærene er forpliktet til å besvare. Videre utøver Parlamentet demokratisk kontroll ved å gå gjennom rapporter fra Kommissjonen.

Parlamentet overvåker også Rådets arbeid.

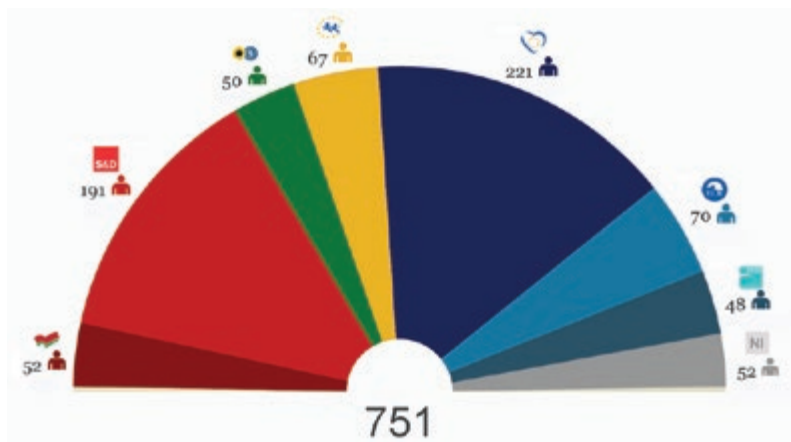
Medlemmene stiller jevnlig spørsmål til Rådet, og Rådets formannskap deltar i plenums møtene og i viktige debatter. Parlamentet kan i tillegg undersøke klager fra innbyggerne og opprette granskingskommisjoner.

I tillegg kommer Parlamentet med innspill til toppmøtene i Det europeiske råd. I begynnelsen av hvert toppmøte får Parlamentets president anledning til å legge frem Parlamentets synspunkter på aktuelle saker og poster på toppmøtets dagsorden.

3. Budsjettmyndighet

Parlamentet og Rådet vedtar i felleskap EUs årlige budsjett. Parlamentet drøfter budsjettet i to påfølgende behandlinger, og det kan ikke tre i kraft før det er underskrevet av Parlamentets president.

Parlamentets budsjettkontrollkomité overvåker hvordan budsjettet blir brukt, og hvert år avgjør Parlamentet om det vil godkjenne Kommissjonens regnskap.

Partigrupper i Parlamentet

Moderate konservative (EPP) – 221 repr.

Sosialdemokratene (S&D) – 191 repr.

Konservative og reformister (ECR) – 70 repr.

Venstrefløyen (GUE/NGL) – 52 repr.

De liberale (ALDE) – 67 repr.

De grønne (Greens/EFA) – 50 repr.

Gruppen for europeisk frihet og direkte demokrati (EFDD) – 48 repr.

Uavhengige/gruppeløse – 52 repr.

Fordelingen av mandater per land

Belgia	21
Bulgaria	17
Danmark	13
Estland	6
Finland	13
Frankrike	74
Hellas	21
Irland	11
Italia	73
Kroatia	11
Kypros	6
Latvia	8
Litauen	11
Luxembourg	6
Malta	6
Nederland	26
Polen	51
Portugal	21
Romania	32
Slovakia	13
Slovenia	8
Spania	54
Storbritannia	73
Sverige	20
Tsjekkia	21
Tyskland	96
Ungarn	21
Østerrike	18
Totalt	751

Hvordan arbeider Parlamentet?

Parlamentets arbeid er delt opp i to hovedområder:

Forberedelse av plenumsmøtene: Dette skjer under møter i de forskjellige parlamentariske fagkomiteene. Det er i alt 20 ulike komiteer, og sammensetningen av disse avspeiler Parlamentets

Martin Schulz er president i Europaparlamentet.

struktur. Komiteene møtes én til to ganger i måneden i Brussel, og møtene er offentlige. Her behandler MEP'ene forslag fra Kommisjonen. Resultatet fra arbeidet i komitéene legges senere frem for plenumsmøtene. Sakene på dagsorden diskuteres også i de politiske gruppene som møtes i uken før og under plenumsuken.

Plenumsmøtene: Det er under disse møtene Parlamentet fatter sine vedtak. Plenumsmøtene holdes hver måned i Strasbourg. Seks ganger i året holdes det dessuten «mini-plenumsmøter» i Brussel. Her behandler Parlamentet lovforslag og stemmer over eventuelle endringer før det tar stilling til lovteksten i sin helhet. Andre punkter på dagsordenen kan være drøfting av rapporter fra Rådet eller Kommisjonen eller aktuelle spørsmål om europeiske eller internasjonale forhold.

MEP'ene tilbringer også en del tid i sine respektive valgkretser i hjemlandene. Parlamentets administrasjon (Generalsekretariatet) ligger i Luxembourg.

Europakommisjonen: ivaretar EUs felles interesser

Fakta

På engelsk:	European Commission
Rolle:	EUs utøvende myndighet og initiativtaker til lovforslag
Medlemmer:	28
Mandatperiode:	5 år
Nettside:	www.ec.europa.eu

Kommisjonen er uavhengig av nasjonale regjeringer og skal fremme EUs felles interesser. Den utarbeider forslag til nye EU-lover som legges frem for Parlamentet og Rådet. Kommisjonen er også EUs utøvende organ. Den har med andre ord ansvar for å følge opp Parlamentets og Rådets avgjørelser. Kommisjonen står for den daglige driften av EU, gjennomfører EUs politikk og programmer og kontrollerer bruken av budsjettet.

Uttrykket «Kommisjonen» har to betydninger. For det første henviser det til gruppen av 28 kommissærer – én fra hvert EU-land – som er utnevnt til å lede institusjonen og ta avgjørelser. For det andre refererer det til selve institusjonen og de rundt 30 000 menneskene som jobber der.

Kommisjonen er representert under alle Parlamentets møter der den må forklare og begrunne sin politikk. Kommisjonen besvarer også regelmessig skriftlige og muntlige spørsmål fra Europaparlamentets medlemmer.

Medlemmene av Kommisjonen har alle politisk bakgrunn fra sine hjemland, og mange av dem har vært ministre. Som medlemmer av Kommisjonen er de imidlertid forpliktet til å ivareta EUs felles interesser og ikke la seg påvirke av nasjonale regjeringer.

Slik velges Kommisjonen

En ny Kommisjon skal utnevnes hvert femte år, og senest seks måneder etter valget til Europaparlamentet. Utnevnelsen skjer på følgende måte:

1. Medlemslandenes regjeringer foreslår hvem som skal bli Europakommisjonens nye president.
2. Europaparlamentet må deretter godkjenne den nye presidenten.
3. Den kommende presidenten velger de 27 andre kommissærene etter forslag fra medlemslandenes regjeringer og bestemmer utformingen og fordelingen av porteføljene.
4. Det nyvalgte Parlamentet intervjuer deretter hvert nye kommisjonsmedlem og stemmer over hele Kommisjonen. Når den nye Kommisjonen er godkjent, kan den begynne sitt arbeid.

Den nåværende Kommisjonens mandatperiode ender 31. oktober 2019. Kommisjonens president er Jean-Claude Juncker fra Luxembourg. Juncker var sentrum-høyregrupperingens (EPP) toppkandidat til stillingen. Medlemslandenes regjeringer foreslo Juncker som Kommisjonspresident etter at EPP ble den største politiske gruppen i Parlamentet etter valget i 2014. På neste side finner du en oversikt over de 28 kommissærenes arbeidsområder.

Kommissærenes arbeidsområder

- Bedre regelverk, kontakt mellom institusjonene, rettsstatsprinsippene og charteret for grunnleggende rettigheter (første visepresident)
- Utenrikssaker og sikkerhetspolitikk (høyrepresentant og visepresident)
- Budsjett og personale (visepresident)
- Det digitale indre marked (visepresident)
- Energiunionen (visepresident)
- Euroen og dialog mellom arbeidslivets parter (visepresident)
- Sysselsetting, vekst, investeringer og konkurransevne (visepresident)
- Den digitale økonomi og det digitale samfunn
- Europeisk naboskapspolitikk og utvidelsesforhandlinger
- Handel
- Internasjonalt samarbeid og utvikling
- Klima og energi
- Miljø, maritime saker og fiskerispørsmål
- Helse og mattrygghet
- Migrasjon, innenrikssaker og EU-borgerskap
- Sysselsetting, sosialpolitikk, kompetanse og arbeidsmarkedsmobilitet
- Økonomiske og finansielle spørsmål, skatt og tollunionen
- Humanitær bistand og krisehåndtering
- Landbruk og distriktsutvikling
- Økonomisk stabilitet, finansielle tjenester og pengemarkedsunionen
- Samferdsel
- Det indre marked, industri, entreprenørskap og små- og mellomstore bedrifter
- Justissaker, forbrukerspørsmål og likestilling
- Utdanning, kultur, ungdom og idrett
- Regionalpolitikk
- Konkurranse
- Forskning, vitenskap og innovasjon

Kommisjonen består av 28 kommissærer, én fra hvert medlemsland.

Hva gjør Kommisjonen?

Europakommisjonen har fire hovedoppgaver:

1. Fremme lovforslag

Kommisjonen har alene ansvaret for å utarbeide forslag til ny EU-lovgivning og å legge disse frem for Parlamentet og Rådet. Dette kalles «initiativretten». Forslagene skal fremme EUs og innbyggernes interesser, ikke interessene til enkeltland eller næringslivsaktører.

Før Kommisjonen kan fremlegge lovforslag, må den først vurdere om ny lovgivning er nødvendig. Derfor er Kommisjonen i kontakt med mange interessegrupper, samt to rådgivende organer – Regionkomitéen og Den økonomiske og sosiale komité.

Forslag til ny EU-lovgivning sendes også til medlemslandenes parlamenter som får mulighet til å uttale seg. Nasjonale parlamenter skal sørge for at nærhetsprinsippet blir tilstrekkelig ivaretatt. Nærhetsprinsippet innebærer at saker skal behandles på lavest mulig nivå. Hvis en sak best kan håndteres lokalt eller nasjonalt, skal den ikke behandles på EU-nivå.

2. Gjennomføre og forvalte EUs politikk og budsjett

Kommisjonen har det overordnede ansvaret for å forvalte og styre bruken av EUs budsjett. Det meste av budsjettforvaltningen blir gjort av nasjonale og lokale myndigheter, men Kommisjonen har ansvaret for å overvåke den. Sammen med Revisjonsretten skal Kommisjonen sikre en forsvarlig økonomisk forvaltning.

Kommisjonen skal gjennomføre politiske vedtak fra Parlamentet og Rådet. Et eksempel er konkurransepolitikken der Kommisjonen har myndighet til å godkjenne eller forby sammenslåing av bedrifter. Den skal også sikre at medlemslandene ikke gir sin egen industri statsstøtte på en konkurransevridende måte.

I tillegg har Kommisjonen ansvaret for en rekke programmer som omfatter alt fra forskning og utdanning til regionalutvikling i EU.

3. Håndheve EUs lover

Kommisjonen er «traktatenes vokter». Det betyr at Kommisjonen og EU-domstolen skal sikre at EUs lover anvendes riktig i alle medlemsland.

Kommisjonens president, Jean-Claude Juncker, møter Norges statsminister Erna Solberg i Brussel.

Hvis Kommisjonen mener at et medlemsland bryter EU-reglene, vil det bli iverksatt en rettslig prosedyre. Denne kalles overtredelsesprosedyren. Det betyr at Kommisjonen sender landets regjering et offisielt brev med en begrunnelse for hvorfor den mener EU-lovgivningen ikke er blitt fulgt. Landet får en frist til å sende Kommisjonen et detaljert svar. I siste instans kan saken bli brakt inn for Domstolen som kan pålegge sanksjoner. Domstolens beslutninger er bindende både for medlemslandene og EU-institusjonene.

4. Representere EU internasjonalt

Høyrepresentanten for utenriks- og sikkerhetspolitikk er også visepresident i Kommisjonen og er ansvarlig for EUs utenrikspolitikk. På mange områder i utenriks- og sikkerhetspolitikken jobber høyrepresentanten hovedsakelig med Rådet, mens på andre områder er det Kommisjonen som leder arbeidet. Dette gjelder for eksempel handelspolitikk og klimapolitikk hvor det er Europakommisjonen som representerer EU i internasjonale forhandlinger med

andre stater, i Verdens handelsorganisasjon (WTO) og i forhandlinger om klima og bistand i FN.

Hvordan arbeider Kommisjonen?

Det er Kommisjonens president som bestemmer hvilket politikkområde den enkelte kommissær skal ha ansvar for. Presidenten kan om ønskelig endre kommissærenes ansvarsområder i løpet av Kommisjonens mandatperiode. Fra og med Juncker-kommisjonen i 2014 er kommissærkollegiet organisert i såkalte prosjektgrupper, under ledelse av Kommisjonens syv visepresidenter. Formålet er at kommissærer med ansvar for tilknyttede politikkområder jobber tett sammen i forberedelsen av lovforslag for slik å sikre bedre koordinering av Kommisjonens arbeid.

Kommisjonen møtes i Brussel en gang i uken, vanligvis på onsdager. Hvert punkt på dagsordenen legges frem av kommissæren med ansvar for det gjeldende politikkområdet, og kollegiet treffer deretter en felles beslutning.

Kommisjonens ansatte er organisert i avdelinger som kalles generaldirektorater (DG'er) og tjenester (som for eksempel tolketjenesten). Hvert DG har ansvar for et bestemt politikkområde og ledes av en generaldirektør som er ansvarlig overfor en av kommissærene. Det er DG'ene som planlegger og utarbeider Kommisjonens lovforslag. Forslagene blir ikke offisielle før kommissærene vedtar dem på sitt ukentlige møte.

Generalsekretariatet har den overordnede koordineringen og styrer også Kommisjonens ukentlige møter. De ledes av generalsekretæren, som står direkte ansvarlig overfor Kommisjonens president.

Lovgivningsprosedyren – et eksempel

Vannkvalitet: Kommisjonen mener det er behov for ny EU-lovgivning for å forbedre vannkvaliteten i elver og innsjøer. Generaldirektoratet for miljø utarbeider et forslag basert på en omfattende høringsrunde og en grundig konsekvensanalyse. I denne prosessen involveres miljøorganisasjoner, landbruksinteresser, industri og myndighetene i medlemslandene.

Utkastet vil også bli diskutert med andre generaldirektorater i EU-systemet og kontrollert av Kommisjonens jurister og Generalsekretariatet. Når forslaget er helt klart, setter generalsekretæren det på dagsordenen til neste kommisjonsmøte.

Hvis et flertall støtter forslaget, vil Kommisjonen vedta det. Forslaget vil da få hele kollegiets støtte. Dokumentet blir så sendt til medlemslandenes parlamenter og videre til Rådet og Europaparlamentet for behandling.

EU's utenriksstjeneste (EEAS)

EU har sin egen utenriksstjeneste, European External Action Service (EEAS), ledet av Federica Mogherini, som både er EUs høyrepresentant for utenriks- og sikkerhetssaker og visepresident i Kommisjonen. Formålet med utenriksstjenesten er å gi EU en tydeligere stemme utad. Utenriksstjenesten begynte sitt arbeid 1. januar 2011.

EU har sitt hovedsete i Brussel og sine diplomatiske kontor – kjent som delegasjoner – i 139 land verden over. EUs delegasjoner jobber tett sammen med EU-medlemslandenes ambassader i utøvelsen av EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk (CFSP).

Et aspekt av utenrikspolitikken er EUs felles sikkerhets- og forsvarspolitik (CSDP). CSDP har som formål å styrke medlemsstatenes handlekraft innenfor konfliktforebygging og krisehåndtering; gjennom humanitære, fredsskapende eller fredsbevarende operasjoner av militær eller sivil karakter.

EU og EUs medlemsland står for over halvparten av verdens utviklingshjelp.

Rådet: medlemslandenes stemme

Fakta

På engelsk:	Council of the European Union
Rolle:	EUs lovgivende – og på noen områder utøvende – myndighet; representerer medlemslandene.
Medlemmer:	Én minister fra hvert EU-land.
Formannskap:	Roterer mellom medlemslandene hvert halvår.
Nettside:	www.consilium.europa.eu

Rådet er medlemslandenes organ og består av én minister fra hvert medlemsland.

Rådet har ti forskjellige sammensetninger, avhengig av hvilke temaer som skal behandles. Hvilke ministre som møtes avhenger av saksfelt. Hvis Rådet for eksempel drøfter miljøspørsmål, deltar alle medlemslandenes miljøvernministre. Rådet utgjør sammen med Europaparlamentet EUs lovgivende organ.

De ti sammensetningene er som følger:

- allmenne saker
- justis- og innenrikspolitikk
- konkurranse
- landbruk og fiskeri
- miljø
- sysselsetting, sosialpolitikk, helse- og forbrukerspørsmål
- transport, telekommunikasjon og energi
- utdanning, ungdom og kultur
- utenrikspolitikk
- økonomi og finans.

Alle ministre i Rådet har myndighet til å forplikte seg på vegne av sine regjeringer. Hver minister i Rådet er også politisk ansvarlig overfor både sitt nasjonale parlament og innbyggerne i landet han eller hun representerer. Dette gir Rådets avgjørelser demokratisk legitimitet.

Tre råd i Europa – hvem gjør hva?

• Rådet for den europeiske union (Rådet/Ministerrådet)

Består av ministre fra alle EUs medlemsland. Rådet møtes regelmessig for å ta beslutninger og vedta EU-lover. Sammensetningen av rådet avhenger av saksfelt. Hvis rådet drøfter finansspørsmål, er det medlemslandenes finansministre som deltar.

• Det europeiske råd (EU-toppmøtene)

Består av alle EU-landenes stats- og regjeringsjefer, samt Europakommisjonens president. Det europeiske råd møtes normalt fire ganger i året for å drøfte EUs overordnede politikk og EUs utvikling. Dette er EUs øverste politiske organ, og møtene kalles gjerne toppmøter.

• Europarådet

Dette er ikke en EU-institusjon. Europarådet er en mellomstatlig organisasjon som blant annet har som formål å beskytte menneskerettighetene, fremme Europas kulturelle mangfold og bekjempe sosiale problemer. Europarådet ble opprettet i 1949 og har nå 47 medlemsland, inkludert de 28 EU-landene. Thorbjørn Jagland er for tiden generalsekretær i Europarådet.

Hva gjør Rådet?

Rådet har fem hovedoppgaver:

1. Vedta europeiske lover

Mesteparten av EUs lovgivning blir vedtatt av Rådet og Parlamentet i fellesskap, noe som er beskrevet i kapitlet om beslutningsprosedyrer. Vanligvis handler Rådet etter forslag fra Kommisjonen.

2. Samordne medlemslandenes politikk

EU-landene samarbeider på en rekke områder. Den økonomiske politikken er et eksempel på et område som i stor grad koordineres i Rådet. EU-landene har bestemt at de ønsker en overordnet økonomisk politikk basert på en tett samordning av nasjonal økonomisk politikk. Denne samordningen ivaretas av medlemslandenes finansministre, altså Rådet for økonomi og finans. Medlemslandene som bruker euro, møtes også i Euro-gruppen for å sikre stabiliteten til fellesvalutaen.

Medlemslandene samarbeider også på områder som sysselsetting, utdanning, helse og trygdepolitikk. Dette er områder som primært faller under nasjonal kompetanse, men der medlemslandene kan bli enige om felles mål og lære av hverandres erfaringer. Denne løsere samarbeidsformen kalles ofte «den åpne koordineringsmetoden», fordi det her ikke er snakk om bindende lovgivning.

3. Utenriks- og sikkerhetspolitikk

EUs medlemsland jobber for å utforme en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk (CFSP). Dette er et område der medlemslandene har suverenitet og der Europaparlamentet og Kommisjonen har en begrenset rolle. Rådet er det viktigste forumet for dette mellomstatlige samarbeidet. Utenrikspolitikken utøves i praksis av høyrepresentanten for utenriks- og sikkerhetssaker, i samarbeid med medlemsstatene som møtes ved sine utenriksministre i Utenriksrådet.

EUs sikkerhets- og forsvarspolitikk (CSDP) består både av en militær og en sivil del. EU har blant annet opprettet militære utrykningsstyrker for å kunne reagere mer effektivt i internasjonale krisesituasjoner.

Soldatene deltar i sine nasjonale styrker og fortsatt under nasjonal kommando. De skal først og fremst utføre oppgaver av humanitær og fredsbevarende art. EU har for eksempel gjennomført fredsbevarende operasjoner i Bosnia-Hercegovina og i Kongo. EU har også gjennomført en rekke sivile operasjoner, blant annet ved å sende valgobservatører til Indonesia og politistyrker til Afghanistan, samt å bekjempe piratvirksomhet utenfor kysten av Somalia.

4. Godkjenne internasjonale avtaler

Hvert år godkjenner Rådet en rekke avtaler mellom

EU og andre land eller internasjonale organisasjoner. Disse avtalene kan dekke områder som handel og utvikling eller områder som for eksempel klima, fiskeri, forskning, teknologi og transport. På enkelte saksområder må internasjonale avtaler også godkjennes av Parlamentet.

5. Godkjenne budsjettet

EUs årlige budsjett blir vedtatt av Rådet og Parlamentet i fellesskap. Lisboa-traktaten gir Parlamentet lik innflytelse som Rådet i denne prosessen.

Hvordan arbeider Rådet?

Coreper – medlemslandenes faste representanter

Hvert medlemsland har en permanent representasjon i Brussel som skal ivareta landets interesser på EU-plan. De faste representantene møtes hver uke i det som kalles Coreper (Comité des représentants permanents) for å forberede Rådets arbeid. Unntaket er landbrukssaker som behandles av Spesialkomiteen for landbruk. Coreper består av en rekke arbeidsgrupper med eksperter fra de nasjonale embetsverkene.

Formannskapet

Rådets formannskap går på rundgang mellom medlemslandene hvert halvår. Landet som har formannskapet har ansvaret for Rådets dagsorden og leder alle møtene som blir holdt dette halvåret. Unntaket er møtene mellom utenriksministrene

som ledes av høyrepresentanten for utenriks- og sikkerhetssaker, Federica Mogherini. Landet som har formannskapet har en unik mulighet til å styre dagsorden i EU og må også arbeide for å inngå kompromisser mellom medlemslandene.

Med Lisboa traktaten kom ordningen med at tre og tre land samarbeider om å utforme et 18-måneders langt arbeidsprogram for Rådet. Arbeidsprogrammet setter langsiktige mål og forbereder en felles overordnet dagsorden. På grunnlag av dette utarbeider så hvert av de tre landene mer detaljerte program for sin formannskapsperiode.

Hvem har formannskapet?

År	Januar-juni	Juli-desember
2015	Latvia	Luxembourg
2016	Nederland	Slovakia
2017	Malta	Storbritannia
2018	Estland	Bulgaria
2019	Østerrike	Romania
2020	Finland	

Generalsekretariatet

Formannskapet bistås av Generalsekretariatet som forbereder Rådets arbeid. Generalsekretariatet bistår Rådet med utarbeidelse og gjennomføring av politiske vedtak.

Stemmegivning i Rådet

Rådet fatter som oftest beslutninger ved kvalifisert flertall. Men på enkelte områder, som for eksempel utenriks- og sikkerhetspolitikken samt skattepolitikken, tas beslutninger ved enstemmighet. Det betyr at hvert medlemsland har vetorett på disse områdene.

Lisboa-traktaten endret måten Rådet fatter beslutninger på. Den 1. november 2014 trådte systemet med dobbelt flertall i kraft. Dette medfører at kvalifisert flertall for et forslag fra nå av krever tilslutning fra 55 % av medlemslandene som representerer 65 % av den totale EU-befolkningen. Minst fire medlemsland må stemme imot et forslag for å blokkere det. Frem til 2017 kan et medlemsland

imidlertid kreve å bruke de gamle stemmereglene i enkeltsaker.

Det gamle systemet fungerte slik at hvert lands stemmevekt var avhengig av innbyggertall. Jo flere innbyggere et land hadde, desto flere stemmer ville det tilsi.

Den gamle utregningsmetoden for kvalifisert flertall tilsa at kvalifisert flertall ble oppnådd:

- hvis et flertall av medlemslandene (i noen saker 2/3 av landene) støttet forslaget og
- hvis minst 260 av de 352 stemmene støttet forslaget.

I tillegg kunne et medlemsland be om at det ble sjekket at antall stemmer til støtte for forslaget representerte minst 62 % av befolkningen i EU. Hvis det ikke var tilfelle, ville forslaget ikke bli vedtatt. Ofte ville medlemslandene forsøke å komme til enighet uten formelt å stemme over et forslag.

Latvias utenriksminister, Edgars Rinkevics snakker med pressen etter et møte i Utenriksrådet.

Det europeiske råd: EUs toppmøter

Fakta

På engelsk:	European Council
Rolle:	Overordnet ansvar for de politiske retningslinjene i EU
Medlemmer:	Medlemslandenes stats- og regjeringssjefer
Nettside:	www.european-council.europa.eu

I Det europeiske råd møtes medlemslandenes presidenter og/eller statsministre og presidenten av Det europeiske råd, samt presidenten i Kommisjonen. Møtene i Det europeiske råd kalles ofte EU-toppmøter. Det europeiske råd trekker opp de overordnede politiske linjene og driver samarbeidet fremover. Det tar politiske avgjørelser i de viktigste sakene eller der hvor fagministrene ikke har greid å bli enige.

Det europeiske råd møtes minst fire ganger i året. Det kan også møtes oftere hvis det oppstår situasjoner som krever beslutninger på øverste nivå, f. eks. i utenrikspolitikken eller på det økonomiske området. Det europeiske råd vedtar ikke lover, men etter hvert møte utgis det «konklusjoner» som oppsummerer møtet, hvilke beslutninger som er fattet

og hva som skal gjøres videre. Det europeiske råd tar de fleste beslutninger ved konsensus.

Med Lisboa-traktaten fikk Det europeiske råd status som egen institusjon i EU-systemet. Tidligere ble møtene ledet av landet som hadde EU-formannskapet. Nå ledes institusjonen derimot av en fast president som blir utnevnt for to og et halvt år av gangen, med mulighet for gjenvalg én gang.

Den nåværende presidenten er Donald Tusk fra Polen. Presidentens hovedoppgave er å forberede og lede møtene i Det europeiske råd. Presidenten har en viktig brobyggerrolle ved å forsøke å skape enighet mellom medlemslandene.

På EU-toppmøtene møter presidenten for Det europeiske råd, Donald Tusk, presidenten for Kommisjonen og EU-landenes stats- og regjeringssjefer.

EU-domstolen

Fakta

På engelsk:	Court of Justice of the European Union
Rolle:	Verne om lov og rett i fortolkningen og anvendelsen av EUs traktater
Mandatperiode:	Medlemmene utnevnes for en periode på seks år med mulighet for forlengelse
Nettside:	www.curia.europa.eu

EU-domstolen ble opprettet i 1952 og ligger i Luxembourg.

Domstolens oppgave er å sørge for at EU-lovgivningen tolkes og anvendes på samme måte i alle EU-landene slik at loven er lik for alle. EU-domstolen skal blant annet sørge for at nasjonale domstoler ikke kommer frem til ulike avgjørelser i liknende spørsmål.

Domstolen passer på at medlemslandene og EU-institusjonene respekterer EU-retten. Den kan avgjøre rettstvister mellom medlemsland, EU-institusjoner, næringsliv og borgere.

Dommerne

Domstolen består av én dommer fra hvert medlemsland, det vil si at alle de 28 nasjonale rettssystemene er representert. Det er sjelden alle dommerne møtes i plenum. Vanligvis møtes Domstolen med 13 dommere til stede eller i avdelinger med fem eller tre dommere.

Åtte generaladvokater bistår Domstolen med å legge frem begrunnede innstillinger i sakene. Dette skal gjøres på en åpen og upartisk måte.

Dommerne og generaladvokatenes objektivitet skal være ubestridelig. De må oppfylle betingelsene for de høyeste dommerembetene i sine hjemland. De blir utnevnt av medlemslandenes regjeringer for en periode på seks år, med mulighet for forlengelse.

Retten (tidligere Førsteinstansdomstolen) ble opprettet i 1989. Bakgrunnen var det store antall saker som kom inn til Domstolen. EU-retten, som er tilknyttet EU-domstolen, skal ta beslutninger i saker som blir innbrakt av privatpersoner, bedrifter og

organisasjoner, samt i konkurransesaker. EU-domstolen og Retten har hver sin president som velges av meddommerne for en periode på tre år. Koen Lenaerts fra Belgia har vært president for Domstolen siden 2015. Marc Jaeger fra Luxembourg har vært president for Retten siden 2007.

En ny juridisk instans ble opprettet i 2005 for å løse tvister mellom EUs institusjoner og deres ansatte: Domstolen for personalsaker. Denne består av syv dommere og er tilknyttet Retten.

En ny juridisk instans er blitt opprettet for å løse tvister mellom EUs institusjoner og deres ansatte: Domstolen for personalsaker. Denne består av syv dommere og er tilknyttet Retten.

Hva gjør Domstolen?

De fem vanligste typer saker som bringes inn for domstolen er:

1. Prejudisielle avgjørelser

Domstolene i hvert EU-land skal påse at EUs regelverk blir riktig anvendt lokalt. Det er likevel en risiko for at disse domstolene kan tolke EUs lover ulikt. Prosedyren med prejudisielle avgjørelser skal forhindre at dette skjer. Det vil si at en nasjonal domstol som er i tvil om hvordan den skal tolke en EU-lov, kan spørre Domstolen om råd. I enkelte tilfeller er den også forpliktet til å gjøre dette. Svaret blir gitt i form av en såkalt prejudisiell avgjørelse og er bindende.

2. Traktatbruddssøksmål

Kommisjonen kan gå til sak hvis den mener at et medlemsland ikke oppfyller sine forpliktelser i henhold til EU-retten. Søksmålet kan også reises av et annet EU-land. Hvis det anklagede medlemslandet

Koen Lenaerts fra Belgia ble valgt til president for Domstolen i 2015.

blir funnet skyldig av Domstolen, må det umiddelbart ta avgjørelsen til følge. Hvis landet ikke retter seg etter dommen, kan Domstolen ilegge bøter.

3. Ugyldighetssøksmål

Hvis ett av medlemslandene, Rådet, Kommissjonen, eller i visse situasjoner også Parlamentet, mener at en bestemt EU-rettsakt er ugyldig, kan de anmode Domstolen om å annullere den.

Slike ugyldighetssøksmål kan også bli fremsatt av innbyggere som ønsker at Domstolen skal annullere en bestemt rettsakt som berører dem direkte. Hvis Domstolen finner at rettsakten ikke er vedtatt på korrekt vis eller mangler rettsgrunnlag i traktatene, kan den erklære loven som ugyldig.

4. Passivitetssøksmål

I enkelte situasjoner er Europaparlamentet, Rådet og Kommissjonen pålagt å ta bestemte avgjørelser. Hvis de ikke gjør det, kan medlemslandene, de øvrige EU-institusjonene, og på visse betingelser, innbyggere eller bedrifter fremsette en klage for Domstolen for å få denne forsømmelsen offisielt fastslått.

5. Erstatningssøksmål

Enhver innbygger eller virksomhet som har lidt skade som følge av handlinger eller unnlatelser fra EUs eller EU-ansattes side, kan få en erstatningssak behandlet av Retten.

Hvordan arbeider Domstolen?

Når en sak kommer til Domstolen, blir en dommer og en generaladvokat satt på saken. Den påfølgende prosedyren er delt opp i to faser: en skriftlig og en muntlig.

I første fase sender alle involverte parter inn skriftlige forklaringer. Dommeren utarbeider en rapport hvor han eller hun sammenfatter alle forklaringene og legger til den juridiske bakgrunnen.

I den andre fasen følger den muntlige prosedyren. Saken blir behandlet av tre, fem eller tretten dommere – eller av hele Domstolen i plenum.

Dette avhenger av sakens betydning og omfang. På rettsmøtet legger partenes advokater frem sin sak for dommerne og generaladvokaten som alle kan stille spørsmål. Etter at den muntlige prosedyren er avsluttet, avgir generaladvokaten sin innstilling. Deretter drøfter dommerne saken før de avgir dom. Domstolen trenger ikke nødvendigvis å følge generaladvokatens løsningsforslag.

Domstolens avgjørelser vedtas av flertallet av dommerne og avses i et offentlig rettsmøte. Eventuell uenighet blir ikke uttrykt, slik at domstolen alltid står samlet om den endelige avgjørelsen.

Proseduren i Retten er omtrent den samme, bortsett fra at det ikke foreligger noen innstilling fra en generaladvokat.

Domstolen skal sørge for at alle blir behandlet likt; som at kvinner og menn får samme betaling for samme arbeid.

Andre EU-institusjoner

Den europeiske sentralbanken (ECB)

Opprettet i 1998 og holder til i Frankfurt. Banken har ansvar for pengepolitikken til landene som deltar i eurosamarbeidet. Sentralbanken skal føre en valutapolitikk som bidrar til lav inflasjon og kan endre rentenivået for å oppnå dette. Mario Draghi er sjef for sentralbanken. For mer informasjon se: www.ecb.int

Den europeiske investeringsbanken (EIB)

Opprettet i 1958 og har som oppgave å låne ut penger til prosjekter som gavner europeiske interesser. Det kan for eksempel dreie seg om bygging av veier, jernbaner og flyplasser, og i første omgang går midlene til til EUs mindre velstående regioner, fremtidige EU-medlemsland og utviklingsland. Banken låner også ut penger til små næringsgsvirksomheter. For mer informasjon se: www.eib.europa.eu og www.ecb.int

Den økonomiske og sosiale komité

Opprettet i 1957 og er et rådgivende organ som består av Europas interessegrupper, f.eks. arbeidsgivere, fagforeninger og forbrukere. Komitéen fremmer deres synspunkter og forsvarer deres interesser i politiske drøftelser med Kommisjonen, Rådet og Europaparlamentet. For mer informasjon se: www.eesc.europa.eu

Europeisk ombudsmann, Emily O'Reilly.

Regionskomitéen (CoR)

Opprettet i 1994 og består av representanter fra lokale og regionale myndigheter. Komitéen har som mål å få de lokale og regionale representantene til å spille en større rolle i utarbeidelsen av ny EU-lovgivning ettersom rundt 3/4 av lovgivningen gjennomføres på lokalt eller regionalt nivå. For mer informasjon se: www.cor.europa.eu

Den europeiske revisjonsretten

Holder til i Luxembourg og kontrollerer bruken av EUs budsjett. Hvert år fremlegger den en rapport om fjorårets regnskap for Parlamentet og Rådet. Denne årsrapporten er viktig for Parlamentet, som senere skal avgjøre om den godkjenner Kommisjonens bruk av EU-midlene. For mer informasjon se: www.eca.europa.eu

Det europeiske datatilsynet

Sørger for at alle EUs institusjoner og organer respekterer reglene om personvern. Tilsynet kan for eksempel pålegge institusjonene å slette opplysninger hvis disse ikke har vært forskriftsmessig lagret. For mer informasjon se: www.edps.europa.eu

Den europeiske ombudsmannen

Ombudsmannen velges av Europaparlamentet for fem år av gangen. Det er hit alle som bor i EU kan henvende seg for å klage dersom de føler seg urettferdig behandlet av EUs institusjoner. EUs institusjoner og organer er forpliktet til å gi ombudsmannen alle de opplysninger den ber om. Ombudsmannen forsøker å komme frem til en løsning og kan komme med formelle anbefalinger til institusjonene. For mer informasjon se: www.ombudsman.europa.eu

Norges forhold til EU

Fakta om Norges forbindelser med EU

1960	Medlem av Den europeiske frihandelsorganisasjonen (EFTA)
1962	Søker om medlemskap i EF
1967	Søker på nytt om medlemskap i EF
1972	Signerer avtale om medlemskap i EF
1972	Sier nei til medlemskap etter folkeavstemning
1973	Inngår frihandelsavtale med EF
1992	Signerer EØS-avtalen
1994	EØS-avtalen trer i kraft
1994	Signerer avtale om medlemskap i EU
1994	Sier nei til medlemskap etter ny folkeavstemning
1996	Signerer Schengen-avtalen
2001	Schengen-avtalen trer i kraft
2004	EØS utvides med ti nye EU-land
2007	EØS utvides med to nye EU-land
2013	EØS utvides med ett nytt EU-land.

EØS-avtalen

EØS-avtalen omfatter både EUs 28 medlemsland og Norge, Island og Liechtenstein. Sammen med Sveits utgjør disse tre landene Det europeiske frihandelsforbund (EFTA). EØS-avtalen kom i stand etter forhandlinger mellom EF og de syv daværende

EFTA-landene Østerrike, Sverige, Finland, Norge, Island, Liechtenstein og Sveits. Avtalen ble undertegnet i mai 1992 og trådte i kraft 1. januar 1994. I en folkeavstemning sa sveitserne nei til EØS-medlemskap, mens Østerrike, Sverige og Finland ble medlemmer i EU i januar 1995. EØS-avtalen ble likevel opprettholdt.

EØS-avtalen utvider Det indre marked til Norge, Island og Liechtenstein. I praksis betyr det at varer, personer, tjenester og kapital kan sirkulere fritt i hele EØS-området. For å sikre bedrifter like vilkår, omfatter EØS-avtalen også felles konkurranse- og statsstøtterepler.

Avtalen inkluderer dessuten samarbeid på en rekke andre områder som forskning og teknologisk utvikling, IKT, utdanning, selskapsrett, forbruker-

rettigheter, entreprenørskap og sivil beredskap. Gjennom EØS-avtalen kan Norge, Island og Liechtenstein delta i en rekke av EUs programmer og bidrar også til finansieringen av disse.

Avtalen omhandler ikke fiskeri og landbruk, utenriks- og sikkerhetspolitikk, justissamarbeid, handelspolitikk, skattepolitikk og pengeunionen.

EØS-avtalen beskrives ofte som en dynamisk avtale. Med det menes at ny EU-lovgivning som er relevant for Det indre marked fortløpende tas inn i avtalen og gjøres gjeldende i Norge, Island og Liechtenstein – på lik linje med EUs medlemsland. Det er EØS-komiteén som tar de formelle beslutningene om å innlemme nytt regelverk i avtalen. Avgjørelsene blir tatt ved enstemmighet mellom EU og EFTA-landene. Regelverket blir deretter iverksatt gjennom nasjonale lover eller forskrifter.

Overvåkning av avtalen

EFTAs overvåkingsorgan (ESA) har som oppgave å overvåke at EØS-avtalen fungerer som den skal, og at EFTA/EØS-landene oppfyller sine forpliktelser. ESA

EUs høyrepresentant for utenriks- og sikkerhetssaker, Federica Mogherini, sammen med Norges utenriksminister Børge Brende.

har altså en lignende overvåkningsrolle overfor EFTA/ EØS-landene som Kommisjonen har overfor EUs medlemsland. Landene er pålagt å informere ESA om hvordan EØS-reglene gjennomføres i det nasjonale lovverket. Hvis dette ikke skjer på en korrekt måte, vil ESA ta affære. Saken kan i siste instans ende opp i EFTA-domstolen.

Schengen-avtalen

Schengen-samarbeidet trådte i kraft i mars 1995 og omfatter de aller fleste av EUs medlemsland, men Storbritannia og Irland har valgt å stå utenfor den delen av samarbeidet som omfatter opphevelse av grensekontroll. Noen av de nyeste medlemslandene deltar ikke fullt ut i samarbeidet ennå. Norge og Island sluttet seg til Schengen-samarbeidet i mars 2001.

Kjernen i Schengen-samarbeidet er å fjerne kontrollen ved de indre grensene – mellom Schengen-land – og å styrke kontrollen av de ytre grensene. Enkelt personer trenger ikke lenger å vise pass ved de indre grensene, men må likevel ha

med seg gyldige identifikasjonspapirer for å kunne legitimere seg.

Ved passering av de ytre grensene skal nasjonale myndigheter foreta en identitetskontroll av alle som passerer. Det skal foretas en grundigere kontroll av tredjelandsborgere, det vil si personer som ikke er statsborgere i Schengen-land. Schengen-samarbeidet betyr også at medlemsstatene har et felles visumregelverk, og personer som har fått innvilget Schengen-visum kan oppholde seg i hele Schengen området i den tiden det gjelder for.

Avskaffelsen av den interne passkontrollen gjelder også for innbyggere av tredjeland. Dette betyr for eksempel at en amerikansk statsborger som kommer til EU via Island vil bli pass-kontrollert på Keflavik. Deretter kan vedkommende reise fritt i hele Schengen-området.

Schengen er mer enn bare passkontroll. Landene samarbeider i visumsaker og i kampen mot internasjonal kriminalitet. Dessuten samarbeider

Den EU-ledede antipiratoperasjonen Atalanta i 2009-2010, hvor også Norge deltok.

utlendingsmyndighetene på enkelte områder. I tillegg samarbeider EUs medlemsland om asyl- og innvandringspolitikken.

Samarbeid på andre områder

Samarbeidet mellom Norge og EU på justis- og politiområdet foregår gjennom forskjellige avtaler. Norge er tilknyttet både Den europeiske kriminalenheten Europol og Eurojust, som er et samarbeidsorgan for påtalemyndighetene i EU-landene. Norge har også signert Prüm-avtalen som gir tilgang til det enkelte lands registre over fingeravtrykk, DNA og kjøretøy.

Norge samarbeider også med EU om utenriks- og sikkerhetspolitikk, og har som eneste tredjeland en samarbeidsavtale med Det europeiske forsvarsbyrået. Norge har flere ganger (2008, 2011 og 2015) deltatt i EUs nordiske innsatsstyrke sammen med Estland, Finland, Latvia, Litauen, Irland og Sverige.

EUs innsatsstyrker er styrker fra en gruppe land som står i beredskap i seks måneder, klare til å

iverksette operasjoner på kort varsel på oppdrag fra Det europeiske råd. I 2009-2010 deltok Norge med en fregatt i den EU-ledede Operasjon Atalanta for å bekjempe piratvirksomhet i Aden-bukta ved Afrikas Horn. Siden 1994 har Norge blitt deltaker i stadig flere av EUs programmer og byråer. Det desidert største programmet i den nåværende perioden (2014–2020) er Horisont 2020 som er verdens største forsknings- og innovasjonsprogram med 70 milliarder euro fordelt på syv år. Andre viktige programmer som Norge deltar i er Erasmus+ (utdanning, ungdom og sport) og Kreativt Europa (kultur).

EU's delegasjon til Norge

Delegasjonen i Oslo er EUs diplomatiske representasjon i Norge og ivaretar de offisielle forbindelsene mellom EU og Norge. Delegasjonen er en del av EUs utenrikstjeneste (EEAS) som har tilsvarende delegasjoner i 139 land i verden. Delegasjonen i Norge ledes av ambassadør Helen Campbell.

Aktiviteter

Delegasjonens viktigste oppgave er å representere EU overfor norske myndigheter, ivareta de bilaterale forbindelsene og sikre oppfølging av EUs politikk. Andre oppgaver inkluderer koordinering med EU-medlemslandenes ambassader i Oslo (24), rapportering om hva som skjer i Norge til EU og tilrettelegging av offisielle besøk fra EU til Norge.

EU-delegasjonen formidler også informasjon om EU til publikum i Norge og har en rekke informasjonsaktiviteter, inklusive seminarer om ulike tema. Ambassadøren og andre representanter fra delegasjonen holder foredrag og presentasjoner rundt om i landet og kan også motta grupper på besøk i Oslo.

Informasjon om EU og forholdet mellom Norge og EU finnes på våre nettsider. Delegasjonen utgir også et ukentlig nyhetsbrev, "EU-nytt" med de siste nyheter fra EU og Delegasjonen. EU-delegasjonen er også tilstede på Facebook og Twitter (@EUiNorge og @HelenCampbellEU). I tillegg til dette heftet utgir delegasjonen andre brosjyrer som kan bestilles gratis på våre nettsider.

Helen Campbell er EUs ambassadør til Norge.

Den europeiske unions delegasjon til Norge

Besøksadresse: Klengenberggaten 7A, 0161 Oslo

Postadresse: Postboks 1643 Vika, 0119 Oslo

Telefon: 22 83 35 83. Faks: 22 83 40 55

Epost: delegation-norway@eeas.europa.eu

www.eudelegasjonen.no

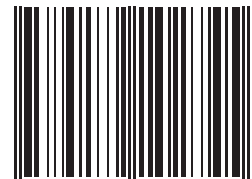
Den europeiske union

Den europeiske unions delegasjon til Norge
Postboks 1643 Vik
0119 Oslo

www.eudelegasjonen.no

978-92-79-10274-5

9 789279 102745